

Mindannyiunk érdeke, hogy sikeres, a változásokhoz alkalmazkodni tudó fiatalok kerüljenek ki az iskolákból, hogy végre közösen beindítsuk Magyarországot. Ezért teszünk érte, hogy mindenki számára méltányos feltételekkel legyen elérhető az oktatás, és hogy újra a középpontba helyezzük a tanulást.

Olyan oktatási rendszert építünk, ahol a középpontban tényleg a gyerekek állnak: ahol nem egyendíjakot nevelünk ki, hanem az egyéni igényekre helyezzük a hangsúlyt, hogy mindenki a legtöbbet hozhassa ki magából. Lépést tartunk a világgal: kihasználjuk a digitalizáció nyújtotta lehetőségeket és személyre szabott oktatást biztosítunk minden gyereknek. Felszámoljuk a jelenlegi túlzó központosítást, visszaadjuk az intézmények autonómiáját és felelősségét. A pedagógusokat megbecsüljük: javítjuk munkakörülményeiket, csökkentjük adminisztratív terheiket, és a modern oktatás követelményeinek megfelelő képzést biztosítunk nekik. A magas színvonalú oktatást mindenki számára egyformán hozzáférhetővé tesszük: átjárható és méltányos iskolarendszerben gondolkozunk. A minőségi közoktatásra nyitott, európai szinten is versenyképes és innovatív felsőoktatást építünk ki.

Mit tesz egy tudásalapú országért a Momentum? Például:

1. Fejlesztő- és szakpedagógusokkal hangsúlyosabbá tesszük az óvodák fejlesztő szerepét, hogy egy méltányos oktatási rendszer erős alapkövei lehessenek.
2. Átvezetjük az iskolákat a 21. századba, legyen szó akár a digitális platformok használatáról, akár a változó világban legfontosabb készségek fejlesztéséről.
3. Megszüntetjük az erőltetett központosítást. Az iskolák nagy szabadságot kapnak a helyi tantervek kidolgozásában, hogy a gyerekek igényei kerüljenek középpontba.
4. Megszüntetjük a pedagógusok túlterheltségét: a kötelező heti óraszámokat húszra csökkentjük és pedagógiai asszisztenseket alkalmazunk.
5. Megemeljük a pedagógusok fizetését és az inflációkövetés bevezetésével biztosítjuk azok hosszú távú értékállóságát.
6. Hibákkal teli egyentankönyvek helyett biztosítjuk a szabad tankönyvpiacot.
7. Átjárható iskolai képzéseket hozunk létre alap- és középfokon. Kinyitjuk a felsőfokú továbbtanulás lehetőségét a szakképzésben tanulók számára.
8. Röghöz kötés helyett innovatív, független és jól finanszírozott egyetemekkel tartjuk itthon a fiatalokat.
9. Tágra nyitjuk az egyetemek kapuit: ingyenessé teszünk minden felsőoktatási képzést az első tanévben.

10. Kollégiumfejlesztésekkel és megemelt ösztöndíjakkal kiszámítható megélhetést biztosítunk a hallgatóknak az egyetemi éveik alatt.

11. Jövedelemtől függő diákhitel-visszafizetési rendszert vezetünk be.

Változó világ, változó tanulási környezet a közoktatásban

A 2010 óta hatalmon lévő kormányok visszaforgatták az idő kerekét, és visszalökték a magyar oktatást a 20. század eleji, porosz rendszer irányába.

A túlságosan kötött tartalmi szabályozás, a centralizáció, a 21. század fejlődési irányainak (pl. digitalizáció, információgazdaság) teljes figyelmen kívül hagyása, a szakképzés drasztikus lebutítása, illetve a 19. századi technikákra építő tehetséggondozás mind egy letűnt kor irányába mutatnak. Az oktatáspolitikai rombolás pedig sajnos nem maradt károk nélkül, a nemzetközi PISA-felméréseken jól látszik, hogy 2009 óta jelentősen romlottak a magyar diákok eredményei. A magyar közoktatás ezer sebből vérzik, és jelenlegi formájában képtelen segíteni a készségek fejlődését, ezzel veszélybe sodorva a felnövekvő generációk boldogulását és hazánk nemzetközi versenyképességét.

A Momentum hisz abban, hogy egy sikeres, tanulásközpontú közoktatási rendszerben a diákok tanulási igényeihez kell igazítani a kereteket minden téren. Célunk, hogy a gyerekek magabiztosan megértsék a körülöttük lévő változásokat, később pedig sikeresen tudjanak alkalmazkodni hozzájuk. Ehhez olyan készségek fejlődésének támogatására van szükség, mint az együttműködési készség, a kritikai gondolkodás, kreatív problémamegoldás, döntéshozás, vitakészség. Ki kell használni az információgazdaság és a digitalizáció előnyeit is, és nem félni az újításoktól. Mindez csak olyan rendszerben lehetséges, ahol az állam nem terjeszkedik túl, hanem bízik az oktatás szereplőiben és megadja nekik a kellő autonómiát. Ezen kívül a pedagógusoknak megbecsültséget, biztonságot és méltó munkakörülményeket biztosít.

A nevelési-oktatási feladatok átalakulása

A gyerekek folyamatosan tanulnak, formális, nonformális és informális keretek között építik saját tudásukat, ráadásul nemcsak a fizikai, hanem a virtuális térben is meg kell tanulniuk biztonságosan létezni. A kurrikulum megalkotásakor figyelembe kell venni, hogy az iskolai tananyag a gyermekek tanulásának csak egy részét fedi le, ebben a szemléletben kell újragondolni és kiegészíteni a magtantervben szereplő fejlesztési feladatokat.

Az iskolákban olyan tanulási környezetet kell kialakítani, amely hatékony önálló tanulásra készítet, fenntartja a gyerekek motivációját és a következőket támogatja:

- Adaptív készségek fejlesztése (kritikai gondolkodás, együttműködési készség, kreativitás, digitális készségek...)
- Valós tapasztalatokra épülő tanulási folyamatok, a világban zajló folyamatok megértése

**Aktív és felelős állampolgárokat! – Vitakultúra és együttműködési készség
Kreativitást és kritikai gondolkodást az iskolákba!**

Eligazodás a digitális világban

Pénzügyi tudatosság növelése

Mobil, többnyelvű fiatalokat!

Zöldebb iskolát, zöldebb környezetet!

Minden gyerek jó valamiben - Egyéni tanulási igényekre reagáló pedagógusok

Cél, hogy a diákok egyéni képességeikhez, tudásukhoz és személyiségükhöz minél inkább igazodó oktatásban részesüljenek, és valós segítséget kapjanak életpályájuk építésében. A differenciált, személyre szabott oktatás megvalósításához elengedhetetlen, hogy a tanárok több figyelmet tudjanak fordítani az egyes diákok fejlődésére, érdeklődésére. Ehhez kapcsolódva elengedhetetlen:

- A pedagógusok a gyerekek természetes kíváncsiságára és érdeklődésére építve határozzák meg a tanulási utakat az egyéni tanulási igények alapján
- Egyéni értékelés/visszajelzés
- Differenciált, gyerekközpontú oktatás
- Esély arra, hogy minden gyerek kiaknázhassa az érdeklődésének megfelelő lehetőségeket

Diákok értékelésében nagyobb hangsúlyt kell fektetni az egyéni tanulási folyamat reflektív értékelésére

Ösztönözni kell a tanárokat a differenciált oktatáshoz kapcsolódó módszerek alkalmazására

A tehetségnevelést újra kell gondolni

Az életpályaépítést és karriertervezést támogató szolgáltatások erősítése

Technológiai változásokkal lépést tartó iskola

A jövő oktatását nem lehet kizárólag az iskolapadba és a gyerekszobák íróasztalához pozicionálni. A diákok az iskolaidőn túl is folyamatosan tanulnak a virtuális térben, az iskolának pedig feladata, hogy ezt a tanulási folyamatot is képes legyen becsatornázni az osztálytermi munkába. A 21. század technológiai változásaira nem kihívásként, hanem lehetőségként kell tekinteni:

- Digitális tanulási platformok használatának fokozatos bevezetése
- Tanárok felkészítése a digitalizációval megnyíló új lehetőségek kihasználására
- Iskolák digitális infrastruktúrájának fejlesztése

Iskolákat a virtuális térbe!

A tanulási környezetet ki kell terjeszteni a tantermekből a virtuális térbe. Az állam feladata, hogy az innovatív digitális pedagógiai módszerek alkalmazásának teret adjon a tartalmi szabályozás rugalmasabbá tételével. Fontos, hogy a szabad tankönyvválasztás visszaállításával a minőségbiztosított, egymással versengő tananyag-csomagok közti választás lehetősége legyen biztosított a pedagógusoknak,

ugyanakkor a tankönyvközpontú oktatás helyett egyre inkább komplex digitális tartalmakra lesz szükség. A jövő a tankönyveket is helyettesítő tanulási platformoké, így lehetővé tesszük, hogy az iskolák fokozatosan ezt válasszák a piacról.

Egyéni visszajelzésre alkalmas online tudástár

A digitalizáció a diákok folyamatos, egész tanulási cikluson át végzett munkájának személyes értékelésére, és a munka megőrzésére is lehetőséget ad, hiszen a diákok egyéni tudásszintjének megfelelő feladatok, anyagok közzététele is lehetővé válik az órákhoz kapcsolódóan. A digitális tanulási platformok lehetőséget adnak a hagyományos, ötfokozatú, vizsgaközpontú rendszer helyett egy sokkal rugalmasabb, az egyéni teljesítményt és fejlődést jobban tükröző, motiválóbb értékelési rendszerre.

BELÉPÉS A 21. SZÁZADBA

A digitális tanulási platformoké a jövő

A Szegedi Tudományegyetem Oktatáselméleti Kutatócsoportja által fejlesztett eDia program egy olyan digitális felület, amely a meglévő képességek vizsgálatából már óvodás kortól képes visszajelzést adni a gyerekek iskolai felkészültségének mértékéről, évente több alkalommal értékelve a tanulók fejlődését (matematika, természettudomány, olvasás területeken), ezáltal képes időben jelezni az esetleges lemaradásokat. Az eDia felülete kifejezetten a fiatalok igényeire lett szabva, videók, animációk teszik érdekesebbé és életszerűbbé a feladatokat.

A tanárképzés megújítása

A digitális oktatás, a kurikulum változása szükségessé teszi az egyetemi pedagógiai képzés és a pedagógus továbbképzés megújítását. Fontosnak tartjuk online és offline hálózatok létrejöttét pedagógusok és nevelőtestületek között. Ennek célja a tudásmegosztás és a helyi módszertani innovációk támogatása.

Digitális iskolák, infrastruktúrafejlesztés

Felkészültté kell tenni a magyar iskolákat arra, hogy a digitális korról járó változásokat ne ignorálja, hanem biztos háttérrel nyújtson az átalakuló világban történő eligazodáshoz. Ennek a tanárképzés mellett a másik kulcsa, hogy az eszközpark és oktatási infrastruktúra jelenlegi kampányszerű fejlesztése helyett egy folyamatosan rendelkezésre álló fejlesztési és korszerűsítési program biztosítsa, hogy gyermekeink a lehető legmodernebb eszközök segítségével tanulhassanak. Fontos, hogy minden iskolában rendelkezésre álljanak a modern pedagógia alkalmazásához nélkülözhetetlen digitális eszközök (pl. tabletek, projektor, stb.) A korszerűsítésnek ki kell térnie a nagy sebességű internetkapcsolat és wifi kialakítására is.

Teret adunk az innovációnak, jó gyakorlatoknak

Cél, hogy az intézmény és a tantestület is teljes mértékben a gyerekek tanulási igényeihez igazodjon, az állam pedig megteremtse annak feltételeit, hogy az

iskolákban a tantestület tagjai közösen, egymást segítve alakítsák ki saját legjobb gyakorlataikat a tanulók tanulásban való személyre szabott segítésére. Ezért a következők elengedhetetlenek:

- Diákok túlterheltségének csökkentése
- Túlszabályozott, kötött kerettantervi és tantárgystrukturális rendszer megszüntetése
- Állami szerep határainak rögzítése: feladata a célok és kimeneti követelmények meghatározása legyen
- Szakmai autonómia az intézményeknek és pedagógusoknak, ide értve a szabad tankönyvválasztást is
- Szabad taneszközpiac

Az alaptanterv maradjon meg magtantervnek a kimeneti fejlesztési követelmények rögzítésével.

A magtanterv (kurrikulum) tananyagra vonatkozó műveltségi követelményeit csökkentjük, és növeljük az egyéni tanulási igények alapján tervezhető tartalom arányát, lehetővé téve a differenciált tartalomszervezést. Rögzíteni kell a kimeneti követelményeket a magtantervben, és támogatni a fejlesztésükhöz kapcsolódó gyakorlatok kialakítását.

A kötelező kerettantervek helyett minél nagyobb teret kell hagyni a helyi tanterveknek!

Csökkenteni kell a diákok, pedagógusok leterheltségét és nagyobb teret kell hagyni a kritikai gondolkodás, a problémamegoldás, az egymással való együttműködés fejlesztésére. Cél, hogy az iskolák helyi tantervei szabhassák meg a pedagógiai munka irányát ott, ahol ennek fejlesztésére az intézményeknek igénye van. Az állam nem állhat a jó gyakorlatok és az innováció útjában. Ehhez természetesen támogató céllal készülhetnek mintatantervek, melyekre az iskolák építhetnek, vagy teljes egészében átvehetnek, ha helyben nincs meg a saját tanterv összeállításához szükséges kapacitás, vagy az iskola az addig megszokott tantervet szeretné követni.

Kötelező óraszámok helyett nagyobb szabadságot a tantárgyi kínálatban!

Az államnak nem feladata, hogy központilag meghatározza, mit, milyen óraszámokban kell tanítani. A magtantervben rögzített kimeneti fejlesztési célok ismeretében minden iskola szabadon dönthet úgy, hogy ezeket a hagyományos tantárgyi struktúrától teljesen eltérő szerkezetben, például tantárgyi integrációk, tantárgyak elhagyása vagy új tárgyak bevezetése révén éri el, de persze úgy is, hogy a hagyományos tantárgyi struktúrában dolgozik tovább.

Kötelező hittan és erkölcsstan helyett helyi programokat és közösségszervezést!

Hiszünk abban, hogy a hittanóráknak a gyülekezetet építő, a templomi közösséget erősítő, helyi alkalmaknak kell lenniük. Mivel a Momentum Magyarországon a magtanterv és a kerettantervek szabályozása alapvetően lehetővé teszi a jelenlegi

tantárgystruktúra elhagyását, így a hittan és erkölcsstan órák sem lehetnek kötelezőek. Az állami fenntartású közoktatási intézmények a jól működő programokat szabadon megtarthatják, akár a tanrendjükbe tanóráként beépítve is. Sok helyen jól működő gyakorlatok nőttek ki az erkölcsstan órák alapjain, hiszen olyan témákat volt lehetőségük megvitatni a diákoknak, amelyek az élet fontos részei. Ezeket a jó gyakorlatokat az iskolák továbbvihetik. Ugyanakkor azt semmiképp nem tesszük lehetővé, hogy a diákokat vallási alapon kötelezzék a foglalkozásokon való részvételre.

Hibákkal teli, központi tankönyvek helyett szabad tankönyvpiacot!

A tankönyvek és egyéb tartalmi hordozók minősége akkor biztosítható, ha visszaállítjuk a versenyhelyzetet és a szabad piacot a tartalomfejlesztők számára és eredményesebb kimeneti minőségi kontrollt fejlesztünk ki. Vissza kell adni a pedagógusoknak a tankönyvválasztás szabadságát! A tankönyvfejlesztés egész iskolatípusra és több év tananyagra épüljön és legyen koherens rendszer. A szabad piac visszaállításával és egyre több tartalomfejlesztő és kiadó megjelenésével olcsóbb, jobb minőségű termékek szélesebb választéka áll majd az iskolák rendelkezésére. Ki kell alakítani a versenyszabályozás és a minőségügyi kontroll hatékony kereteit is. Ezen túl ösztönözni kell a fokozatos átállást a tankönyvekről a digitális tartalmakra és platformokra, lehetővé téve az iskoláknak, hogy a tankönyvek mellett, vagy akár azok helyett ezt a formát válasszák.

Modern és versenyképes szakképzés

Az elmúlt években a kormányzat rövidlátó szemléletével óriási rombolást végzett a szakképzés területén, ami több tízezer diák lehetőségeit szűkítette be végletesen. A Momentum megállítja a fiatalok jövőjének felégetését, és a jövőbe tekintve új alapokra helyezi a hazai szakképzés rendszerét. Célunk olyan szakemberek képzése, akiknek megvannak azok a kompetenciáik és adaptív készségeik, amelyek segítik őket a gyorsan változó világunkhoz való alkalmazkodásban. Képesek tanulni, tovább-, vagy átképezni magukat, lépést tudnak tartani választott szakmájuk modernizálódásával, eligazodnak pénzügyeikben, képesek önálló vállalkozást indítani és stabil nyelvtudásuk van. A Momentum nem az iskolatípusok átnevezésével próbálja a magasabb minőség látszatát kelteni, hanem a képzési tartalom és módszertan megújításával, valamint bővülő erőforrások felhasználásával valóban javítani akarja a szakképzésben tanulók által elérhető oktatás színvonalát. Hosszú távon pedig fontos cél, hogy minden iskolatípusból elérhető legyen a felsőoktatás valamely formája (alap-, osztatlan képzések, felsőoktatási szakképzés).

- Akadályok lebontása a szakképzés utáni felsőfokú továbbtanulás útjából
- Biztos közismereti alapok, kompetenciafejlesztés kiemelt támogatása
- Intézménytípusok és szakmák közötti átjárhatóság biztosítása
- Tanműhelyek fejlesztése, szakoktatók béremelése

Mindenkinek legyen esélye továbbtanulni!

Hosszú távú célunk a szakképzésben a teljes értékű érettségit szerző, valamint a felsőoktatásban továbbtanuló diákok arányának növelése. A szakképzettséggel rendelkező diákok felsőfokú továbbtanulását nem ellehetetleníteni, hanem ösztönözni kell. A mobilitási csatornákat minden középfokon tanuló előtt nyitva kell tartani! Meg kell szüntetni az adminisztratív akadályokat és a tantervi keretek továbbtanulási lehetőségeket szűkítő hatását. Valamint fokozatosan ki kell építeni a szakiskola elvégzése utáni továbbtanulás útjait is.

Szakiskolai érettségi

Rövid távon szükséges a szakiskolai érettségi bevezetése, ami egy kompetenciaalapú kimeneti mérés lenne, a szövegértési, alapvető matematikai, természettudományos és idegen nyelvi ismeretek alkalmazásának felmérésével. A lépés célja a képzéstípus hatékonyságának felmérése, illetve a diákok és tanáraik ösztönzése az általános kompetenciák fejlesztésére, a szakiskolai kimeneti követelmények komolyan vételére.

Átjárhatóság biztosítása, hogy senki ne kerüljön zsákutcába

Sok tanuló még nem áll készen, hogy 14 éves korában egy életre szóló döntést hozzon a szakmaválasztásról. A Momentum ezért olyan szakképzési rendszert alakít ki, amelynek alapelve az intézménytípusok és szakmák közötti átjárhatóság, hogy később korrigálni lehessen egy egyszeri rossz választást. Ezt az elvet szem előtt tartva végezzük el a tartalmi szabályozás és a szakképzés egész rendszerének gyökeres átalakítását.

Biztos alapokat a szakképzésben is!

A 2010 óta hatalmon lévő kormányok mérhetetlen károkat okozva brutálisan lecsökkentették a szakiskolákban a közismereti óraszámokat. A Momentum a tartalmi szabályozás átalakításával biztosítaná, hogy a szakiskolai tanulmányok során a jelenleginél jóval hangsúlyosabb legyen a tanulási képességek, a legfontosabb kompetenciák (pl. szövegértés, matematikai és logikai, idegennyelvi) és az adaptív készségek fejlesztésének támogatása. Meggyőződésünk, hogy a szakiskolai képzés nem csupán a szakmai ismeretek elsajátításának terepe, hanem az általános kompetenciák fejlesztése is alapvető feladatai közé tartozik. Ennek érdekében négyévesre növeljük a szakiskolai képzést, amelynek minden évfolyamát a fenti szemléletben szükséges megszervezni. Ezt az első évben egy szakmai pályaorientációs időszak, majd az azt követő három évben a választott szakma ismereteinek elsajátítása egészíti ki.

A diákokra kell bízni a szakma- és intézményválasztást!

A kommunista időköt idéző központi munkaerő-gazdálkodásra és szakmaszerkezeti döntésekre épülő rendszert el kell törölni! Gyorsan változó világunkban a legkiválóbb szakemberek sem tudják pontosan megmondani, hogy az egyes szakmákra mekkora igény lesz 10-15 év múlva, így az aktuális munkaerőigények alapján történő jelenlegi oktatáspolitikai tervezés teljességgel értelmetlen. Ezen kívül nem elfogadható az a módszer, amely a diákokat a kényszer erejével akarja a szakképzésbe, vagy

kevéssé népszerű szakmák felé irányítani. Nem az államnak, hanem a szakképző intézményeknek kell eldönteniük, hogy hol, milyen szakmai képzés indulhat. A Momentum bíz a diákokban és szüleikben, ezért az ő döntéseikre fogunk támaszkodni, hiszen kizárólag motivált és érdeklődő tanulókból lesznek jó szakmunkások és szakemberek. Az állam eszközeit ezen a téren szerintünk a pályaválasztási döntést segítő szolgáltatások és a finom ösztönzők (pl. ösztöndíjak) jelentik.

HAZAHOZOTT TUDÁS

Ahol a szakképzés megszervezésében is hosszú távú boldogulás a fontos

Az innováció több szinten megjelenhet a szakképzésben. A szemlélet átalakításában példa lehet Szingapúr: az ott kifejlesztett szakképzési modellben a diákoknak nem csak a szakmájukhoz kapcsolódó tudást és képességeket kell elsajátítaniuk, a képzés során kiemelt figyelmet kap az önálló, kreatív gondolkodás és az alkalmazkodóképesség fejlesztése, valamint a közösségi értékek, és az élethosszig tartó tanulás fontossága is.

Az innovatív dán szakképzési gyakorlatban a 'production school' egy olyan, rugalmas kereteket biztosító szakképző iskola, ahol az irányításában megjelennek a helyi munkaerőpiaci szereplők, és az oktatás életszerű munkahelyi helyzetekből kiinduló workshopok köré szerveződik, amik egyszerre fejlesztik a diákok problémamegoldó képességét, és ismerteti meg velük a releváns elméleti keretet.

Innovatív kezdeményezéseket és hosszú távú megújulást a szakképzésbe!

Átfogó pedagógiai-módszertani megújulás szükséges a szakiskolákban, amelyeket alkalmassá kell tenni egyrészt az érettségire való eredményes felkészítésre, másrészt a mélyszegénységből érkező, hátrányos helyzetű, vagy speciális nevelési igényű tanulók eredményes oktatására is. Ehhez innovatív pedagógiai koncepciókat kell kidolgozni és elterjeszteni. Ez egy hosszú távú, nagy szakmai hozzáértést igénylő feladat, ezért a Momentum a szakterület legjobb ismerőit fogja felkérni ilyen koncepciók kidolgozására, majd támogatni is fogja azok gyakorlati adaptálását. Ösztönözzük, nem pedig ellehetetlenítjük az innovatív, kísérleti jellegű programokat (természetesen megfelelő minőségbiztosítás mellett). A pedagógusokra háruló többletmunka díjazásaként szükség van a hátrányos helyzetű diákok tanítása után járó pótlékok jelentős emelésére is.

Alapítványi iskolák ellehetetlenítésének megállítása

A magán és alapítványi szakképzők helyzetének stabilizálására fenntartó-semleges finanszírozást alakítunk ki. Ha a diák alapítványi iskolát választ, ugyanazt a normatívát fizeti az állam. Nem diszkriminálunk semmilyen szakképző intézményt a fenntartója miatt.

Versenyképes szakmai (gyakorlati) oktatást!

A korszerű gyakorlati ismeretek elsajátítása érdekében fejleszteni kell a szakképzés szakmai képzési lábát. Ennek érdekében az iskolai műhelyek fejlesztése, a szakmát tanító tanárok bérfejlesztése fontos lépések. Emellett a duális képzés valódi

minőségbiztosítása szükséges. Ezt a képzési formát csak abban az esetben támogatjuk, ha az megfelelő készség- és kompetenciafejlesztéssel párosul, nem pedig egy szélsőségesen speciális képzésről, vagy a diákmunkaerő egyszerű kihasználásáról van szó. A duális képzések finanszírozásában és a gyakorlati oktatás feltételeinek fejlesztésében a gazdasági szereplők növekvő hozzájárulását kívánjuk elérni.

Decentralizált közoktatási rendszer - autonóm szereplők

Az állam ma súlyos szereptévesztésben van az oktatásirányítási feladatai kapcsán.

Ahol fontos lenne a szerepe, ott sokszor nincs jelen és magára hagyja az érintetteket, más területeken pedig túlközpontosítja, a napi politikai helyzettől függően bizonytalanná teszi a rendszert.

A Momentum kiemelt fontosságúnak tartja az oktatási rendszer működésének kiszámíthatóságát. Az oktatási szereplőkbe vetett bizalom helyreállítása nélkül azonban elképzelhetetlen az eredményesség. Vissza kell adnunk az iskolák és pedagógusok autonómiáját, az állam feladata pedig az, hogy minden segítséget és támogatást megadjon ott, ahol szükséges.

Kiszámíthatóság, tényekre és párbeszédre alapozott tervezés

Cél, hogy kiszámítható, szakmailag megalapozott döntéseken alapuló oktatásirányítást alakítsunk ki, ahol a döntések nem csupán a kormányzó párt(ok) értékválasztásaira épülnek, hanem összhangban vannak az elérhető legjobb minőségű és legújabb kutatási eredményekkel. A szakma kötelező bevonásán túl a döntéseknek széleskörű és valós társadalmi párbeszédre kell alapulniuk, olyan szereplők bevonásával, melyet az oktatásban dolgozók és részt vevők is legitimnek éreznek. A legfontosabbak a következők:

- Pártpolitikától független, nemzeti minimum meghatározása és törvényben rögzítése
- A szakma és az érintettek folyamatos bevonása a döntéshozatalba
- Az oktatás rendbetétele kiemelt kormányzati feladat: önálló Oktatási Minisztérium létrehozása

Közös nemzeti minimumot az oktatásban!

Az oktatás a társadalmi fejlődés motorja, melynek kiszámítható működése az egész ország, így minden politikai szereplő közös érdeke. Az oktatási rendszer semmilyen szinten nem szolgálhat pártérdekeket, nem változtatható a szabályozás egyik pillanatról a másikra. Magyarországnak olyan oktatási stratégiára van szüksége, ami összpárti konszenzuson alapulva, hosszú távú célokat és közös alapokat fektet le, és amely kormányokat túlélve szolgálja a stabilitást.

Önálló oktatási minisztérium kialakítása

Az oktatás teljes irányítása kerüljön vissza egy önálló, oktatással foglalkozó minisztériumhoz, különös tekintettel a jelenleg az NGM (és más minisztériumok) által irányított szakképzésre. Az oktatás különböző szintjei egymással szoros összefüggésben állva egy komplett társadalmi alrendszerként jelentenek. Azért szükséges őket egy helyről irányítani, hogy az alrendszer egésze és a benne lévő összefüggések menedzselhetőek legyenek.

Tényekre alapozott tervezést és működést, a szakma állandó bevonásával!

Legyen törvényi feladat az adatokra, tényekre alapozott oktatáspolitikát, intézményvezetést és oktatási gyakorlatot támogató infrastruktúra és szervezeti háttér létrehozása. Legyen törvényi kötelezettség az így létrejövő tudásbázis minőségellenőrzésének kidolgozása, valamint a tudásbázis felhasználása országos és helyi politikai döntésekben, és az oktatás gyakorlatában. Az ún. „evidence-based”, vagyis tudományos adatokon, bizonyítékokon alapuló, reflektív döntési folyamatok kiépítésére van szükség mindhárom szinten: oktatáspolitikai, intézményvezetési és osztálytermi gyakorlat.

Valós társadalmi párbeszédet!

Az oktatáspolitikai döntéseknek integrálniuk kell az érdekeltcsoportok szakmai javaslatát (például kutatók, szakértők, országos vagy legalább regionális lefedettségű pedagógus-, szülői- és diákszervezetek, hallgatói érdekképviselő, stb). Olyan oktatásirányítást kell kialakítani, amely az érintettek és a politikai irányítás inputjait szintetizálva, kompromisszumra törekedve, átláthatóan alakítja az oktatás rendszerét. Az irányító intézmény egyeztetési kötelezettségét jogszabályba kell foglalni, a szakmai szempontoknak pedig az egyeztetési folyamatok egészét végig kell kísérniük. Az egyeztetési gyakorlatot pedig ki kell mozdítani a jelenlegi pusztán formális jellegéből, és úgy kell megvalósítani, hogy az valóban nyitott legyen az érintettek és a szakértők javaslatainak befogadására (pl. reális véleményezési határidőket biztosítva).

Jelenleg a Köznevelés-stratégiai Kerekasztal nem demokratikusan létrejövő szerv, a közoktatásban megjelenő valódi érdekek képviselőjére alkalmatlan. Helyette az érintettek demokratikus bevonásával kell szabályozni az érdekegyeztető testület(ek) kialakítását, működését. Közoktatási területen az önszerveződő, akár nem formális érdekképviselői szervezeteket, pedagógusokat és a civil szervezetek képviselőit ugyanúgy meg kell hallgatni, mint az oktatási piaci szereplőket, az iskolafenntartókat és az oktatás által kiszolgált klienseket (szülő-gyerek) is.

Intézményrendszer, finanszírozás

A közoktatásban súlyos ellenállásokat kiváltott Klebelsberg Központ fenntartását át kell szervezni. Azonnal fel kell számolni az alapvető hiányosságokat. Nem fordulhat elő, hogy iskolákban ne legyen wc papír vagy éppen kréta anyagi vagy beszerzési

problémák miatt, vagy éppen politikai kinevezettek irányítják az intézményt. Olyan rendszert kell létrehozni, ahol a döntéseket a helyi viszonyokat, problémákat ismerő, helyi szereplők hozzák, és ahol hatékonyan és hosszútávra tervezve történhet az iskola életének mindennapi szervezése. Történjen mindez egy olyan rendszerben, ahol nem a település anyagi helyzetétől függ a helyben zajló oktatás színvonala. Adjuk vissza az iskolákat a közösségeinknek és biztosítsuk azt, hogy a leszakadó térségek is megfelelő finanszírozásban részesüljenek! Ehhez a következők szükségesek:

- Fenntartói rendszer önkormányzati társulásokban
- Pénzügyi és szervezeti autonómia biztosítása az iskoláknak átlátható finanszírozás mellett
- Igazgatók megerősítése (közösségi legitimáció és pénzügyi-, szervezetfejlesztési hatáskör tekintetében is)
- Világnézetileg semleges közoktatás biztosítása mindenkinek
- Az egyházi és magán intézmények államival azonos elbírálása
  - **Az iskolák legyenek a helyi közösségeké!**
  - A Momentum célja egy olyan oktatási rendszer létrehozása, amely a helyi igényekre is képes hatékonyan reflektálni. Ennek érdekében az intézményfenntartói feladatokat járási szintű önkormányzati társulásoknak adjuk (közigazgatási reformról lásd: Működő ország c. fejezet). Ez a legkisebb olyan szint, ahol már stratégiai tervezésre is sor kerülhet, illetve ami már lehetővé teszi az alacsonyabb szinten jelentkező finanszírozásbeli egyenlőtlenségek kiküszöbölését is. Az iskolafenntartók alulról szerveződnek, demokratikus úton. A szakképzés (illetve egyéb speciális feladatot ellátó intézmények) esetében lehetőséget adunk nagyobb területek önkormányzatainak összefogására is.
  - **Pénzügyi autonómia biztosítása**
  - Célunk egy olyan oktatási rendszer létrehozása, ahol az autonómia minden területre kiterjed. Akkor lehetnek valóban autonómak a helyi fenntartók, ha ennek a pénzügyi feltételei is adottak. Ezért a Momentum olyan finanszírozási rendszert hoz létre, amelyben a központi költségvetés biztosítja, hogy minden magyar diák magas színvonalú képzésben részesülhessen. Ennek érdekében a helyi fenntartók feladatuk ellátásához előre tervezhető, átlátható és elszámoltatható módon, normatív alapon kapják a központi költségvetésből a feladatok ellátásához szükséges forrásokat. A normatívák nemcsak a diákok számát veszik figyelembe, hanem a helyi sajátosságokat is. Külön normatív pénzügyi forrásokat biztosítunk a hátrányos helyzetű diákok oktatására. Az inkluzív oktatás megvalósítását pénzügyileg is jutalmazzuk, a szegregáció fenntartását büntetjük. A normatívák fedezetet kell nyújtsanak a pedagógiai munkát segítő személyzet alkalmazására is, úgy, hogy minden diáknak lehetősége kell legyen érdemi pszichológusi, gyógy- és fejlesztőpedagógusi segítséget igénybe venni.
  - A hatékony rendszerhez helyi szinten kell meghatározni, hogy mire szükséges többet költeni, a normatíva felhasználása ezért a törvényi kereteken belül szabadon kell történjen. A költségvetés összeállítása és végrehajtása, valamint a saját bevételekkel való gazdálkodás a helyi fenntartó és az intézmény feladata, az állami szerep az ellenőrzésre összpontosul. Ebben a modellben az a lehetőség is újra nyitott lesz, hogy az országos normához

képezt nyújtott plusz szolgáltatások ellátására a helyi közösség az állami támogatáson felüli pénzt tudjon biztosítani.

- **Erős igazgatókat! - Intézményi autonómia visszaállítása**
- Az intézményeknek lehetőséget kell kapniuk a saját vezetőjük kiválasztási folyamatába való beleszólásra. Nem lehet egy oktatási intézménynek olyan vezetője, akit nem fogad el a helyi közösség. Csak az kaphat igazgatói megbízást, akit a tantestület, a diákönkormányzat és a szülői munkaközösség is támogatásáról biztosított. Az igazgatókat nem az oktatási miniszternek, hanem a helyiekkel kapcsolatban álló helyi fenntartó szervezet vezetőjének kell kineveznie. Az igazgató feladata az intézmény vezetése, ezért elsősorban jó menedzsernek kell lennie. Nem az ő feladata, hogy egy személyben minden intézményi feladatot ellásson, ezért jogosultságot kell kapnia, hogy megválogathassa a saját beosztottait, ideértve a pedagógiai munkát segítő személyzetet is.
- **Az egyházi és magán közoktatási intézmények kapjanak az államiakkal azonos támogatást**
- Azonos normatívát kell fizetni az intézményeknek fenntartótól függetlenül, ebbe persze nem beleértendő a tervezési és fenntartói adminisztratív feladatok ellátása. Ezeket saját forrásból vagy a helyi fenntartókkal külön megegyezés keretében kell megvalósítaniuk a nem állami fenntartóknak. Ezen kívül nem részesülhetnek semmilyen állami vagy önkormányzati támogatásban sem azon iskolák után, amelyek fenntartják a szelekciót, szegregációt.
- **Világnézetileg semleges közoktatás biztosítása**
- Az államnak mindenki számára biztosítania kell a jogot, hogy gyermekeit világnézetileg semleges nevelési-oktatási intézménybe járathassa, óvodától a középiskola befejeztéig. Az elmúlt években az ország több száz településén kerültek át állami óvodák és iskolák egyházi fenntartásba pusztán finansiális kényszerektől hajtva, vagy az ott elérhető nagyobb szakmai autonómia okán. A Momentum a nevelési-oktatási rendszer fontos láncszemeiként tekint az egyházi óvodákra, iskolákra, azonban azoknak az állami oktatás kiegészítőinek, nem pedig helyettesítőinek kell lenniük. A helyi vallásos közösség lelkesedésére és szándékára építve organikus fejlődés eredményeként tudnak igazán hiteles formában létrejönni és működni. Éppen ezért csak olyan helyen létesülhetnek állami intézmények helyén egyháziak, és csak ott tarthatják meg az egyházak a 2010 után szerzett fenntartói jogkörüket, ahol területileg létezik azonos nevelési-oktatási szintű, világnézetileg semleges állami intézmény is. Ellenkező esetben a helyi közösség akaratának figyelembevételével kell döntést hozni az állami fenntartásba vételről.
- **A diákönkormányzatok megerősítése**
- Ahhoz, hogy a magyar iskolákból a demokrácia rendszerét magáénak érző, aktív állampolgárok kerüljenek ki, elsősorban nem további lexikális ismeretek kellene a választási rendszer működéséről, hanem a diákoknak személyes tapasztalatokat kell szerezniük a demokratikus döntési folyamatokban, hogy átélhessék azt, hogy valóban tudnak hatni a velük történő eseményekre. Ennek érdekében a Momentum megerősíti a diákönkormányzatok szerepét az iskolák életében, elősegítve ezzel, hogy minél több tanuló vegyen részt a munkájukban, és bátorítja a tanárokat és az igazgatókat, hogy partnerként tekintsenek a diákok képviselőire, minél jobban vonják be a tanulókat az őket

érintő döntéshozatalba. Ezzel párhuzamosan a demokráciára való nevelést az iskola alapvető, hangsúlyos feladatává kell tenni.

Autonóm intézmények és a pedagógusok értékelése

A pedagógusok munkájának értékelését, valamint a minőségbiztosítást fontosnak tartjuk, de a tartalmi szabályozás és a pedagógusértékelés átalakításával olyan környezetet kell teremteni, ami a jelenlegi rendszerénél hatékonyabb és méltányosabb is, ugyanakkor valódi minőségösztönző elemeket tartalmaz.

- Intézményi szinten értékelő tanfelügyelet
- Alulteljesítő iskolák célzott támogatása
- Kimeneti követelmények tisztázása minden pedagógiai ciklus végén, és ezek beépítése a minőségértékelésbe
- Önértékelés, önfejlesztés ösztönzése az iskolákban

Intézményértékelésre fókuszáló tanfelügyelet

A tanfelügyelet mint külső értékelő intézmény fókuszáljon az intézmény fejlesztésére, és támogatására! A pedagógusok munkáját anonim módon vizsgálja és értékelő megállapításait az intézmény egészére vonatkozóan fogalmazza meg. Ezen kívül a tanfelügyeletnek képesnek kell lennie arra, hogy célzottan kövesse a minőségértékelésen alulteljesítő intézményeket és segítő szándékkal lépjen fel addig, amíg az iskola nem képes a törvényben rögzített, minimális követelményeknek megfelelni. A minőségbiztosítás fontos eleme tehát az alulteljesítő iskolák kötelező fejlesztése, melyre az államnak megfelelő finanszírozási kereteket kell biztosítani.

A pedagógusok egyéni értékelése az intézményvezető feladata

A pedagógusok értékelése mellett nagy hangsúlyt kell fektetni az intézményi önértékelésre is. A tanfelügyelet hatásköre, hogy az intézményvezető erre irányuló tevékenységét ellenőrizze és értékelje, eredményeit beépítse az intézményértékelésbe.

Kimeneti standardok tisztázása az általános iskola végén is

Minden pedagógiai ciklus végén szükséges meghatározni olyan standardokat, amelyek kompetenciák formájában rögzítik a kimeneti követelményeket, így általános iskola végén is. Ennek olyan minimumszintet kell jeleznie, ahová minden gyereknek el kell jutnia 8. osztály végére. Ki kell dolgozni egy olyan rendszert, amelyben minőségbiztosítási céllal sikeresen lehet mérni a standardok teljesülését.

Önértékelésen alapuló iskolafejlesztés támogatása

A minőségbiztosítás fontos eleme az egyéni teljesítményértékelésen és intézményi önértékelésen alapuló iskolafejlesztési és továbbképzési terv, amihez gazdag, keresletvezérelt képzési kínálatot szükséges társítani. Olyan rendszert kell kialakítani, ami ösztönöz, segítséget nyújt, problémát elemez és célzott támogatást

ad. Az intézmények ezáltal olyan fejlesztő támogatást kapnak, mely elősegíti a jó gyakorlatok minél szélesebb körben történő megismerését, illetve a helyi innovációk kialakítását.

3.

Biztos háttér, kiszámítható jövő a pedagógusoknak

Ma Magyarországon az egyik legalábecsültebb és mégis az egyik legfontosabb hivatás a pedagógusoké.

Minden egyes felnövekvő generáció sorsa nagyban múlik azon, hogy az iskolából mit tudnak magukkal vinni, a tanárok felelőssége tehát óriási. A pedagógus szakma ennek ellenére sem vonzóbb, sem megbecsültebb nem lett az évek folyamán, melynek eredményeképp pedig egyre több pedagógus választ külföldi munkahelyet, vagy válik pályaelhagyóvá.

Ennek megállításához biztos megélhetésre, kiszámítható környezetre és a 21. század kihívásaira felkészítő tanárképzésre van szükség. Az államnak segítenie és támogatnia kell a tanárokat, miközben megadja nekik a kellő szabadságot.

A 21. század oktatási és nevelési/személyiségfejlesztési feladataira felkészítő tanárképzés, továbbképzés

Az iskola a tanulás mellett a szocializáció, a személyiségfejlődés és a gyerekek kibontakozásának színtere is. Ennek megfelelően a tanárokat a hagyományos tanítási feladatoknál komplexebb tevékenységre kell felkészíteni, melynek része a különböző képességű és érdeklődésű gyerekek eredményes nevelése, a személyre szabott tanulásirányítás, a motiváló tanulási környezet megteremtése és konfliktuskezelés is. Emellett fontos, hogy a pedagógusok képesek legyenek lépést tartani korunk társadalmi és technológiai változásával, és mind a módszertani, mind a technikai eszköztárak megfeleljen a jelenkor követelményeinek.

- Pedagógusképzés teljes reformja
- Gyakorlatban is jól hasznosítható tudást adó, minőségbiztosított továbbképzések
- Teljes tantestületeket érintő, a gyakorlatba eredményesen átültethető továbbképzési programok támogatása

Új szemléletű pedagógusképzés

A pedagógusképzést úgy kell átalakítani, hogy a tanárok képesek legyenek az eredményes differenciálásra. Nagy hangsúlyt kell fektetni a nem frontális módszerek elsajátítására és gyakorlására, valamint az egyéni fejlesztés lehetséges módszereire. Olyan képzési program kidolgozását szorgalmazzuk, ahol a hallgatók gyakorlatközpontú oktatást kapnak megfelelő módszertani képzéssel, esetmegbeszélésekkel, problémaelemzésekkel, mikrotanításokkal.

A program többi pontjához kapcsolódva nagy hangsúlyt kell fektetni a képzési reform során arra is, hogy minél több eszköz legyen a pedagógusok kezében az inkluzív oktatás megvalósításához. Ezen túlmenően a technológiai fejlődés következtében fontossá váló, például digitális oktatáshoz kapcsolódó módszertanok fejlesztése is elengedhetetlen.

Személyiségfejlesztés, konfliktuskezelés hangsúlyossá tétele

A tanárképzés és a továbbképzések során a pedagógusokat fel kell készíteni a nevelési feladatok személyes szintjére, tehát a személyiségfejlesztésre és a konfliktuskezelésre is. Jelen korunk egyik legfontosabb visszatérő konfliktusai a közoktatásban a zaklatásokból (bullying), verbális, internetes és sokszor fizikai erőszakból származnak, de nagyon sok gyermek problémája származik a családi vagy anyagi háttérből, személyes tragédiákból. A tanároknak pályájuk során a kezdetektől képesnek kell lenniük foglalkozni ezekkel a problémákkal. Ezért a tanárképzésben nagy hangsúlyt kell fektetni a pedagógiai pszichológiára, valamint olyan konfliktuskezelő metódusok elsajátítására, mint például a mediáció vagy különféle kommunikációs technikák.

Minőségbiztosított, hatékony módszertani továbbképzések

A jelenleg tanító pedagógusokat be kell kötni a fent említett módszertani megújulásba. Olyan továbbképzési programokat kell kidolgozni, melyek hasznosítható tudást nyújtanak a jelenleg tanító pedagógusoknak az egyéni fejlesztésben, a személyiségfejlesztésben és a konfliktuskezelésben is. Ezeket a módszertani továbbképzéseket ingyenesen, a tantestületek teljes bevonásával kell elvégezni, hogy a jelenleg tanító pedagógusok alkalmazkodni tudjanak az új kihívásokhoz. Meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy egyre több pedagógus és tantestület élhessen az online továbbképzési lehetőségekkel, melyek széles körben, könnyen hozzáférhetővé tesznek helyben csak nehezen elérhető programokat is. Ezen képzések és a piacon elérhető egyéb továbbképzési programok átfogó minőségbiztosítási rendszerét ki kell dolgozni.

Iskolafejlesztésbe ágyazott pedagógus továbbképzés

Olyan továbbképzési rendszerre van szükség, amely a pedagógusokat önfejlesztésre, önképzésre ösztönzi. A Momentum ezért olyan továbbképzési programok terjedését kell szorgalmazza, amelyek az intézményértékeléshez kapcsolódva egy-egy tantestületet, intézményt érintenek. Így a tanult módszereket az egész tantestület kipróbálhatja és tökéletesítheti.

Pedagógusok megbecsültségének növelése

Cél a tanári pálya átalakítása olyan módon, hogy a pálya presztízse növekedjen és vonzó karrierlehetőséget nyújtson. Kiemelt célunk, hogy a középiskolákban és egyetemi szakokon legjobb tanulmányi eredményt elérő 20% köréből minél többen válasszák a tanári szakokat, a tanári hivatást. A közoktatásban fontos, hogy a

hangsúly a többnyire frontális, sok órában, nagy létszámú osztályokat tanító tanári szerepből a munkamódszerekben változatosabb, az egyéni fejlesztésre nagyobb gondot fordító pedagógusi szerep felé mozduljon.

- Pedagógusok túlterheltségének jelentős csökkentése, pedagógiai asszisztensek bevonása
- Versenyképes fizetések biztosítása és inflációkövető bérnövekedés
- A túlórák és pótlékok rendszerének teljesítményt ösztönző átalakítása
- Együttműködés és innováció ösztönzése

A pedagógusi karrierpálya is lehet vonzó

Az oktatási szempontból példaértékű Finnországban a tanári pálya az egyik legvonzóbb a gimnazisták számára, négyszeres a túljelentkezés a tanárszakokra, amit a bér mellett a presztízs és a szakmai autonómia motivál. A mínusz 11%-os OECD átlaggal szemben a középiskolai tanárok átlagosan 10%-kal többet keresnek, mint az egyéb pályákon elhelyezkedő diplomások, emellett, más országokkal összevetve, a finn tanároknak viszonylag kevés óraszámban kell tanítaniuk: mind az alap, mind a középfokú oktatásban átlagosan évenként 100 órával kevesebbet, mint az OECD átlag.

Megteremtjük a tanárok minőségi munkavégzésének feltételeit!

Az oktatási és nevelési feladatokkal lekötött óraszámokat 20-ra csökkentjük (megtartva a jelenleg is érvényes órakedvezményeket), valamint visszaállítjuk a túlóradíj kifizetésének lehetőségét is. Figyelembe véve, hogy a pedagógusok munkájuk lelkiismeretes elvégzéséhez jelenleg hetente 40-nél is több órát dolgoznak, a terhek csökkentése indokolt. A 20 órán felüli munkaidő (helyettesítések, többletórák, méltányos oktatás, tehetséggondozás...) felhasználását az igazgatóval történő egyeztetés során határozzák meg, életszerűtlen központi szabályozások helyett, ideértve a többletfeladatokért járó plusz juttatásokat is. Ezekre lehetőséget biztosít a többszemponú normatív finanszírozás bevezetése.

Biztos megélhetést a pedagógusoknak!

A pedagógusi bértábla által rögzített fizetéseket egységesen megemeljük, ezen belül pedig kiemelten növeljük a kezdőfizetéseket. Ezek a megemelt összegek az előbb említettek alapján már heti 20 óra letanítása után járnak, azokban az intézményekben pedig, ahol tanáronkénti 20 órával nem lefedhetőek a tanítási feladatok, ott az intézményvezető és a tantestület közti megegyezés eredménye, hogy kihez csoportosítanak még extra órákat. Ezeknek a plusz óráknak a kifizetésére a bértáblában rögzített összeg felül kerül sor, az államnak pedig kötelessége erre elegendő finanszírozást biztosítani. Az előmeneteli rendszert a pedagógusokkal és a szakmával egyeztetve átdolgozzuk, úgy, hogy senkinek ne csökkenhessen a fizetése a jelenlegihez képest. A pedagógus pályában kiszámítható bérnövekedést vezetünk be a bérek inflációkövetésének visszaállításával. Azok a pedagógusok, akik hátrányos helyzetű diákokat tanítanak, jelentős plusz pótlékot kapnak. A minőségi és innovatív munkát külön jutalmazzuk!

Jutalmazzuk a pedagógusi együttműködést

A pedagógusok munkaterhelését úgy alakítjuk át, hogy az igazgatói egyeztetések során rögzített, kifizetett óraszámok közt elszámolhatóak legyenek a pedagógusi együttműködések, illetve az innovatív módszerek kidolgozása. Például, ha vállalják, hogy egymással együttműködve fejlesztik a tananyagot, illetve az oktatási segédanyagokat, amelyeket használnak; egymással együttműködve fejlesztik oktatási-nevelési módszereiket; közösen, együttműködve készítenek elő órákat; egymástól tanulnak.

A pedagógusok túlterheltségének csökkentése pedagógiai asszisztensekkel

Az iskolában folyó személyre szabott nevelési-oktatási feladatok segítésére pedagógiai asszisztenseket vonunk be a közös munkába. A távlati cél, hogy minden intézmény megfelelő számú, de legalább kettő teljes állásban foglalkoztatott pedagógiai asszisztentst tudjon alkalmazni. A rendszertől a pedagógusok terheinek csökkenését és a differenciálás elősegítését várjuk.

A pedagógiai asszisztensi rendszerbe a felsőoktatásban tanuló tanárjelölteket is bevonjuk. A munkában való részvételt beépítjük a tanár szakos hallgatók tanrendjébe. A hallgatók bevonásával már rövidtávon csökkentjük a pedagógusok terhelését, ugyanakkor nagyobb hangsúlyt fektetve a gyakorlati képzésükre, felkészültebbé tesszük a későbbi munkára a leendő tanár generációt is.

4.

Nemzetközileg is versenyképes magyar felsőoktatás

Magyarországon a felsőoktatás politikai érdekek által vezérelt, káros folyamatok áldozatává vált.

Az autonómia az oktatás minden területén, így itt is visszaszorulóban van. A felsőoktatási intézmények elvesztették a rektorválasztás jogát, ráadásul kinevezett kancellárok kerültek az élükre, akik az állami akarat teljhatalmú végrehajtójaként működnek. A finanszírozási problémák nemcsak az intézményi működést nehezítik meg, de az oktatók karrierlehetőségeit is szűkítik. A folyamatok közül az egyik legkárosabb, hogy egyre szűkül a felsőoktatáshoz való hozzáférés és csökken a diplomások aránya, mellyel visszafordíthatatlanul megtorpan a társadalmi és gazdasági fejlődés hazánkban.

A Momentum célja, hogy tágra nyissa az egyetemek kapuit, és olyan felsőoktatási rendszert alakítson ki, ahol az intézmények autonóm módon, a hallgatói és munkáltatói igényekre reagálva fejlesztik a képzéseiket. Ahol az intézmények be merik és be is tudják engedni a 21. századot az innovatív képzési formák felkarolásával, és nemzetközileg is versenyképes, akár idegen nyelvű szakokkal. Ehhez azonban állami segítségnyújtás is szükséges, hiszen az egyetemi oktatóknak ösztönző környezetre, az intézményeknek pedig kiszámítható, nagy autonómiát biztosító keretrendszerre van szükségük. A keretrendszer részeként fontosnak tartjuk

az egyetemek saját intézményi profiljához illeszkedő, teljesítmény alapú, átlátható finanszírozást.

Innovatív és minőségi képzések biztosítása a felsőoktatásban

A magyar felsőoktatás az európai felsőoktatásba beágyazott rendszer. Egyetemeinknek nem kizárólag egymással, hanem a külföldi intézményekkel is versenyezniük kell a hallgatók megtartásáért. Éppen ezért a Momentum célja, hogy olyan minőségű felsőoktatási képzések induljanak itthon, melyek a nyugatiakkal is felveszik a versenyt. Ehhez rugalmas, folyamatosan továbbfejlesztett szakkínálatra, idegennyelvű képzésekre, valamint az innovatív képzési formák felkarolására van szükség. Nem tehetünk úgy, mintha egy zárt ország lennénk, nyissunk a világra!

- Új, a gazdasági-társadalmi változásokra is reagáló szakok gyors létrehozásának, elindításának támogatása
- Nyílt platformú és idegennyelvű képzések indításának ösztönzése
- Független és szakmai akkreditáció
- Posztgraduális képzések ösztönzése

Sokszínű, innovatív, a hallgatók és a piac igényeire is gyorsan reagáló szakkínálat

Ma egy egyetem nem indíthat saját maga által rugalmasan fejlesztett, intézményileg megválasztott fókuszú képzést, hiszen az Európai Képesítési Keretrendszerbe nem jól beágyazott, központosan szabályozott, állandó szakkínálatból lehet választani. Ehelyett a gyorsan változó munkaerőpiaccal és a hallgatói igényekkel kellene lépést tartania a felsőoktatásnak. Éppen ezért a képzésindítás szabályait fel kell lazítani, az állam helyett kizárólag a Magyar Akkreditációs Bizottságnak (MAB) legyen efelett kontrollja. Magát a folyamatot is fel kell gyorsítani, nem szabad hagyni, hogy az hosszú éveket vegyen igénybe. Alapvetés, hogy az egyetem fejleszt, a független és szakmailag megerősített MAB akkreditál, majd a hallgató választ. A hallgatói választások eredményeként az egyetemek pontosan tudni fogják, hogy melyik szakot érdemes újra és újra meghirdetni, és melyek azok, amelyekre nincs igény. Mindezzel elérhető, hogy az egyetemek sikeresen lépést tartsanak a világ változásaival, olyan képzéseket indítsanak, amiket a hallgatók hasznosnak, innovatívnak tartanak, és szívesen választanak.

A Magyar Akkreditációs Bizottság szakmai alapjainak és függetlenségének erősítése

Nemzetközi összetételű akkreditációs testületet hozunk létre, melynek biztosítjuk teljes függetlenséget, hiszen az államnak nem feladata a képzések tartalmának, kimeneti követelményének véleményezése, befolyásolása. Emellett el kell kerülni, hogy a MAB az intézmények egymás közötti, belső piacfelosztási színtere legyen.

Az idegen nyelven folyó oktatás ösztönzése

A nemzetközi versenyképesség növelése szempontjából elengedhetetlen, hogy ne csak magyar nyelvű képzéseket indítsanak az intézmények. A Momentum nem üldözi a nemzetközi diplomát adó képzéseket, hanem ösztönzi azokat.

Online kurzusok és távoktatás fejlesztése - A programkínálat bővítésének ösztönzése az akkreditáción keresztül

Cél, hogy minél több új, kísérleti program induljon az online képzési platformokkal, nemzetközi partnerintézményekkel és a vállalati szférával együttműködésben, hiszen a felsőoktatási szektort alapjaiban átformáló innováció, az online kurzusok terjedése már a jelen valósága. A magyar egyetemek sem maradhatnak le az új, teljes egészében vagy részben online is végezhető programok kialakításában. Az államnak az új képzési formák akkreditációjával és a szereplők együttműködéseinek ösztönzésével kell segítenie a folyamatot.

BELÉPÉS A 21. SZÁZADBA

Nyílt platformú kurzusok

A nyílt platformú képzésforma olyan innovatív megoldás, mely online platformokon keresztül, széles körben elérhetővé tesz olyan, akár magas presztízsű oktatók által, vagy szokatlan témában tartott egyetemi kurzusokat, melyek egyébként helyben nem lennének elérhetőek sokak számára. Az úgynevezett Massively Open Online Course (MOOC) típusú képzések, kurzusok rendszerébe számos külföldi egyetem kapcsolódott már be, olyan intézményekkel az élen, mint az MIT, a Harvard vagy az Oxfordi Egyetem. A kurzusok távolról, saját ütemben is elvégezhetőek, sok intézmény pedig hivatalos papírt is kiállít az eredményekről. A kurzusok olyan oldalakon keresztül érhetőek el, mint a Coursera, vagy az edX.

Piacképes képzés minden életszakaszban – Posztgraduális képzési formák fejlesztése

Igazságos felvételi rendszer a felsőoktatásban

Ma a felsőoktatásba bekerült hallgatók 42%-a önköltséges helyen kezdi meg tanulmányait, tehát a hallgatók majdnem fele lényegében tandíjat fizet. A kettős ponthatár-rendszer ráadásul megakadályozza a tehetséges, de rosszabb körülmények közül érkező fiatalok továbbtanulását, hiszen az alacsonyabb ponthatárral elérhető helyek kizárólag költségtérítés ellenében elérhetőek. Mivel a középfokú oktatás színvonala jelenleg nagyon egyenetlen, ezért ez a ponthatár-rendszer csak még hátrányosabb helyzetbe hozza rosszabb minőségű közoktatáshoz hozzáférőket. Fontos cél, hogy ez az igazságtalanság megszűnjön, növeljük az ingyenes férőhelyek arányát, és elérhetővé tegyük a felsőoktatást a lehető legszélesebb körben.

- Mindenki számára ingyenes első tanév

- Szociális helyzetet és tanulmányi teljesítményt is figyelembe vevő, igazságos felvételi rendszer
- Hallgatói szerződés eltörlése

Állami keretszámok helyett az intézményi követelmények és kapacitás határozza meg a bejutást

A képzési portfólió összeállítása - ideértve új szakok létesítését - intézményi jogkör, a megfelelő minőségbiztosítási kritériumok betartása mellett. Az államnak éppen ezért nem lehet feladata az sem, hogy képzési területenként és szakonként meghatározza, hol, hányan tanulhatnak tovább. Eltörljük a központosított meghatározott keretszámokat és a kettős ponthatárrendszert, és mindenkinek elérhetővé tesszük a felsőoktatást, aki megfelel az intézmények által támasztott bemeneti követelményeknek. Az intézmények autonómiájába tartozik, hogy eldöntsék, hány fővel indítanak egy-egy szakot, és szakonként mennyi az egyéni hozzájárulás mértéke.

Teljesítményelv és szolidaritás a felsőoktatásban

A felvettek közül az állam automatikusan teljes egészében finanszírozza azoknak a képzését, akiknek a családi-vagyoni helyzete ezt indokoltá teszi. A hozzáférés bővítése érdekében többlépcsős támogatási rendszert kell létrehozni, a 100%-ban támogatott mellett részben támogatott sávok bevezetésével. Emellett a legjobb teljesítményt nyújtóknak szintén lehetőséget adunk arra, hogy ingyen tanulhassanak. Az ország mellett azonban az egyetemek érdeke is az, hogy a legokosabb diákok ne menjenek külföldre, ezért a teljesítményalapú ösztöndíjnyújtást a felsőoktatási intézményekkel együttműködve, rajtuk keresztül kell megvalósítani. A legjobb diákokért ők is versenyeznek, az államnak itt csak szabályozó-ösztönző szerepe van.

Az első év minden képzésen ingyenes

Az intézményi követelmények alapján felvételt nyert hallgatók első évét minden esetben az állam finanszírozza, hiszen nem lehet a teljesítményalapú támogatás alapja egyetlen felvételi pontszám. Míg a szolidaritás elve a felvételi időpontjában, a teljesítményelv az első ingyenes év eredményei alapján lép be a finanszírozásba, és szociális helyzettől és ösztöndíjtól függetlenül minden hallgatót érint.

Eltörljük a hallgatói szerződést

A hallgatói szerződés egy idejétmúlt intézmény, amely meghirdetett céljait nem éri el, csupán elriasztja a fiatalokat a magyar felsőoktatástól. Mióta bevezették, ugrásszerűen megnőtt a felsőoktatási tanulmányaikat külföldön kezdő magyar hallgatók száma. Nem kényszerrel, hanem egy élhető ország kialakításával lehet itthon tartani a fiatal diplomásokat. Ezért a Momentum eltörli a hallgatói szerződést.

Akadémiai előmeneteli rendszer, oktatói minőségbiztosítás a felsőoktatásban

Fontos cél a folyamatos teljesítmény mérésén alapuló akadémiai előmeneteli rendszer kialakítása, amelyben ugyan nincs élethosszig tartó kiváltság, de a

teljesítményért cserébe társadalmi presztízs és a legjobbak megtartását célzó jövedelem-lehetőség áll rendelkezésre.

- Kiszámíthatóság az akadémiai előmeneteli rendszerben
- Nemzetközi oktatói mobilitás elősegítése

Ösztönző karrierpálya az egyetemi oktatóknak, kutatóknak

Olyan ösztönzőrendszert kell kialakítani az érintettek bevonásával, hogy az egyetemi oktatóknak a piacon elérhető karrierpályával versenyképes felsőoktatási karrierre legyen lehetősége. Ezzel csökkenne az oktatók kontraszelekciója is, hiszen nem szorulnának másodállásra vagy az akadémiai karrier feladására a biztos megélhetés érdekében.

Az oktatói mobilitás erősítése külföldi vendégoktatói ösztöndíjakkal

Az oktatói mobilitás nemcsak az oktató karrierje szempontjából kulcsfontosságú, hanem azért is, mert egy-egy nemzetközi sikereket is elért, majd hazatért oktató nagy húzóerőt jelent mind a külföldi hallgatók, mind pedig további, hasonlóan elismert oktatók számára. A hazai oktatók mobilitásának támogatása mellett azonban a külföldről hozzánk érkezett oktatók ösztöndíjai is ide értendők.

Autonómia a felsőoktatásban - Intézményi működés, finanszírozás

Cél, hogy a felsőoktatási intézmények oktatási, kutatási, szervezeti és gazdálkodási autonómiával is rendelkező intézmények legyenek. Olyan működési-finanszírozási keretrendszerre van szükség, melyben szabadon meghatározhatják, hogy mit és milyen szinten szeretnének oktatni vagy kutatni, tehát kialakíthatják a profiljukat a felsőoktatási piacon. Emellett szükséges az is, hogy hosszú távú intézményi tervek alapján működhessenek, államháztartási helyett teljesítményalapú rendszerben. Ehhez az államnak biztosítani kell a megfelelő finanszírozást, ugyanakkor fontos, hogy el is távolodjon az intézmények napi működésétől. Ki kell vonni a politikai befolyást a felsőoktatási intézményekből, olyan gazdasági vezetőre van szükség, aki az egyetem érdekeit képviseli.

- Képzési, tudományos, szervezeti illetve gazdasági autonómia biztosítása a felsőoktatási intézményeknek
- Az oktatási-kutatási feladatokat egyaránt kiszámíthatóan támogató finanszírozási rendszer
- Fiskális szemlélet helyett teljesítményalapú intézményi működés, hatékony gazdálkodást és bérrendezést lehetővé tevő formában

Több lábon álló finanszírozás

Az állami fenntartású intézményeknek rendelkezniük kell egy állam által jóváhagyott, de autonóm módon készített stratégiával, ami tartalmazza, hogy az adott intézmény hova pozicionálja magát, milyen oktatási-kutatási teljesítményt és ehhez kapcsolódó fejlesztést szeretne elérni, elvégezni. Az állam, mint fenntartó a vállalások és a terv elfogadásával vállalja, hogy ehhez folyamatos finanszírozást biztosít, a stratégiát

pedig időszakosan, többéves ciklusonként felülvizsgálja. Mindez lehetővé teszi a normatív és a minőségre ösztönző, teljesítményalapú finanszírozás sikeres ötvözését. Egyrészt a hallgatói normatíva mellett az intézményfinanszírozásban is erősíteni kell a normatívák szerepét, így biztosítva a források kiszámíthatóságát. Másrészt lehetőség van arra, hogy a stratégiába került oktatási, illetve kutatás-fejlesztési célokat szolgáló tevékenységekre az állam a jelenleginél lényegesen több forrást biztosítson. Célunk, hogy az intézmény autonóm döntése legyen, hogy kis létszámú graduális- és doktori képzések indítása mellett magas színvonalú kutatásokra összpontosít, vagy inkább szakonként nagy számban képez hallgatókat, akár kimondottan gyakorlatigényes szakokon. Mind az elit, mint a tömegképző intézményeknek helyet kell biztosítani egy modern felsőoktatásban. Ezen kívül az alapkutatások kiemelt finanszírozása az állam feladata, hiszen ezek fontosak a piaci kutatások sikerességéhez, de közvetlen hasznuk nehezebben látható, tehát a piac kevésbé tudja őket értékelni. A piaci és felsőoktatási szereplők közös K+F tevékenységét segítő és ösztönző szabályozást kell kialakítani.

Teljesítményalapú működés felé való elmozdulás

Ma a felsőoktatási intézmények fiskális megközelítésben működnek, ami egyáltalán nem vonja maga után a hosszú távú szemléletet és az eredményes, teljesítményre és versenyképességre növelésre sarkalló tevékenységet. Ettől eltávolodva úgy alakítjuk át a szabályozási környezetet, hogy az egyetemek gazdasági-társasági formában működhessenek, ahol az alkalmazottakat nem közalkalmazotti jogviszonyban, hanem munkaviszonyban foglalkoztatják. Ebben a keretben az államnak meg kell teremtenie a feltételeket arra, hogy az intézmények megfelelően ösztönző béreket állapítsanak meg, illetve lehetőség esetén magántőkét vonjanak be például valamelyik innovatív képzésük, vagy a hallgatói ösztöndíjak finanszírozására.

A felsőoktatási intézmények szervezeti autonómiáját és a rektor szerepét meg kell erősíteni

A felsőoktatási intézmények legfőbb döntéshozó testülete a szenátus, a rektorválasztás kizárólag ennek a testületnek a joga, az állami beleszólás elképzelhetetlen. Az egyetem kizárólagos joga, hogy kialakítsa a saját belső struktúráját.

A kancelláriarendszert jelenlegi formájában fel kell számolni, vissza kell állítani az egyetemek gazdálkodási autonómiáját!

Elfogadhatatlan, hogy egy autonóm felsőoktatási intézmény egyik legfontosabb vezetője a kancellárokhoz hasonló kiválasztási és irányítási mechanizmussal dolgozzon. Az intézmények professzionális, menedzsment-szemléletű gazdasági irányítását fontosnak tartjuk, de ezt nem a fenntartó minisztérium önhatalmúan kinevezett teljhatalmú ügynökével, hanem az intézmények közössége által is alkalmasnak tekintett, valós teljesítmények alapján kiválasztott, független és erős hatáskörrel rendelkező gazdasági vezetővel (CFO) valósítjuk meg.

Auditrendszer

Az állami támogatás felhasználásának és általában a felsőoktatási intézmények szabályos gazdasági működésének ellenőrzését egy piacihoz hasonló auditrendszerrel váltjuk fel. Az állam csak azon felsőoktatási intézmények esetében avatkozik bele a működésbe, ahol az intézmény nem képes orvosolni a felmerülő problémákat.

Hallgatói önkormányzatok reformja

A megtépzott renoméjú Hallgatói Önkormányzatokba vetett közbizalom helyreállítása érdekében biztosítani kell a hallgatói érdekképviseleti szervezetek működésének teljes átláthatóságát a pénzügyeik, a tisztségviselők bérezése, adatkezelési gyakorlatuk, továbbá az általuk szervezett események (különös tekintettel a gólyatáborokra) tekintetében. Ösztönözni kell, hogy a mainál jóval nagyobb arányban vegyenek részt a hallgatók a HÖK választáson. Lehetővé kell tenni minden egyetemen az online szavazás lebonyolítását, kötelezővé kell tenni a többes jelöltállítást, és meg kell teremteni a választások megfelelő nyilvánosságát, hogy a felálló Hallgatói Önkormányzatok összetétele valóban az egyetemi hallgatók minél szélesebb körének akaratát képezze le.

Teljesítményértékelés és minőségjavulás egyetemi tanácsok segítségével

A képzések minőségjavulását az intézményi minőségirányítási rendszerek kötelezővé tétele tudja hatékonyan segíteni. A stratégiai tervezést, a programkínálat folyamatos felülvizsgálatát és javítását a külső és belső visszajelzések beépítésével tudják elérni az intézmények. Az egyetemi tanács modell keretében az autonóm intézmények választanak a saját munkájuk minőségellenőrzését végző felügyelő testületet. A modell az intézményi igények alapján rugalmasan alakítható, az egyetemi működés külső érintettjeinek (pl. a térség munkaadóinak) bevonására is alkalmas. Az egyetemeknek a hallgatói igényekre is reagálniuk kell, a hallgatói értékeléseket be kell építeni az oktatói teljesítményértékelésbe.

5.

Méltányos és hozzáférhető oktatás

A magyar oktatási rendszer egyik, talán legszembeszökőbb problémája az iskolák között tapasztalható egyenlőtlenség: a szegénységben élők rosszabb minőségű oktatáshoz férnek hozzá, ezáltal pedig a gyerekeknek elképesztően nehéz később kitörniük, egyetemre járniuk, jól fizető állást találniuk.

A magyar oktatási rendszer tehát újratermeli a társadalmi különbségeket. A jelenlegi kormány semmilyen formában nem igyekszik fejleszteni a forráshiányos körzeteket, megcélozni a helyi problémákat. Az anyagi helyzet szerinti szegregáció már a bölcsődés korúakat is érinti, és egészen a felsőoktatásig végigkíséri a tanulókat. A probléma kezeléséhez az oktatás- és szociálpolitikának közösen kell tennie.

A Momentum hisz a szolidaritásban, az egyenlő esélyekben. Közös társadalmi összefogással teremthetjük meg azt az országot, ahol egy hátrányos helyzetű családból származó diák is minőségi oktatásban részesülhet, ahol nem dől el még a

középszintű oktatás megkezdése előtt, mire is viszi a gyerekünk. Egy olyan oktatási rendszerben hiszünk, ahol az oktatási-nevelési intézményekben természetes a heterogenitás, ahol a gyermekek nem különülnek el egymástól családi hátterük, származásuk, sajátos nevelési igényük vagy más tulajdonságuk alapján. Egy olyan inkluzív iskolarendszer kialakításán dolgozunk, ahol a fiataloknak és a szülőknek nem versenyezniük kell a jó helyekért, hanem minden intézmény ugyanolyan esélyeket biztosít, és figyelembe veszi az egyéni igényeket is.

Már az első lépésektől – A korai nevelés

A korai nevelés nemcsak a gyerekeknek, hanem a családoknak is fontos. Főleg a kezdő szülők számára, illetve az atipikus fejlődésű gyermekek szülei számára van nagy szükség a támogatásra. Hat éves korig fejlődnek a leggyorsabban a gyerekek, így ebben az életszakaszban kiemelten fontos számukra a megfelelő fejlesztés. A korai nevelés hangsúlyosabbá tétele segít felkészíteni a gyermekeket az iskolára és csökkenti a köztük levő különbséget.

- Védőnők folyamatos továbbképzésének biztosítása
- A védőnők, a családsegítők, a gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok birtokában lévő tudás online hozzáférhetővé tétele
- Bölcsődei szolgáltatások erősebb integrálása az oktatási rendszerbe, állami és nem állami szereplők azonos támogatása
- Biztos Kezdet Gyerekházak támogatása
- Óvodák hátránykompenzációs szerepének erősítése

Szülők számára online elérhető képzési anyagok

Az a tudás, ami a védőnők, a családsegítők, a gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok birtokában van, minden szülő számára legyen elérhető. Azért, hogy a szülő jobban megértse gyermeke viselkedését, fejlődését, online tudásbázist szükséges létrehozni a számukra. Enélkül a szülők - szakmai segítség hiányában - órákon át az internetet lennének kénytelenek böngészni annak érdekében, hogy megtalálják, milyen éttrend vagy játék segítheti legjobban gyermekük fejlődését.

Minősített bölcsődei szolgáltatások

A bölcsődék adminisztrációja az oktatáshoz kerül - ez egy egységesebb intézményrendszert, átláthatóbb szabályozást eredményez, minősítéstől és nem fenntartótól függő állami normatívával. Fontosnak tartjuk tehát, hogy a központi normatíva egyenlő mértékben támogassa az állami és nem állami szereplőket, hogy ne kerüljenek hátrányba azok az intézmények és személyek, akik nem az államhoz tartoznak vagy nem állami intézménybe járatják gyermeküket, azonban ezekre az intézményekre egyaránt vonatkozik a minősítési eljárás.

Biztos kezdet gyerekházak és bölcsődék intézményi együttműködése

A Biztos Kezdet Gyerekházak és a bölcsődék egyaránt a 0-3 éves kor közötti gyermekeknek és családjaiknak nyújtanak szolgáltatásokat. Ebből adódóan fontos,

hogy ezek az intézmények szorosan együttműködjenek egymással. Esetenként érdemes lehet a bölcsődék és a gyerekházak összevonása is, létrehozva ezáltal egy nagyobb szolgáltatási spektrummal rendelkező intézményt, amely egyaránt nyújt támogatást a szegényebb és a tehetősebb családok gyerekeinek.

Biztos kezdet gyerekházak költségvetésének növelése

Mind a gyerekházak számát, mind az egy gyerekházra jutó éves költségvetési keretet növelni kell, annak érdekében, hogy a szolgáltatás minden arra rászoruló kisgyermekhez eljusson és a minősége is javuljon. Jelenleg a gyerekházak az esetek döntő többségében nem tudják kigazdálkodni a fejlesztő pedagógusok rendszeres látogatását, amely alapvető része lenne a szolgáltatásnak.

Fejlesztésre fókuszáló óvodák

Az óvodák elsődleges célja a fejlesztés. Ennek megfelelően kell átalakítani az óvónőképzést és az óvodák minősítési rendszerét. A következő területek fejlődését kell elősegíteni: a fizikális fejlesztés, a nyelvi fejlesztés, a logikai gondolkodás fejlesztése, a szociális fejlesztések, az önismeret és a kreativitás fejlesztése.

Fejlesztő és hátránykompenzáló funkció erősítése

A korai fejlesztés hangsúlyosabbá tételével, illetve megfelelő szakpedagógusok alkalmazásával a tanulási és magatartási problémák még az iskola megkezdése előtt kiszűrhetők, így a gyermekek igényeihez is hamarabb tudnak igazodni az oktatók. Másik hangsúlyos aspektus az iskolaérettség elbírálása, itt a készségek figyelembe vételének hangsúlyosabbá tételére lenne szükség az életkorral szemben. Az iskolaérettség nem az óvodában eltöltött időn, hanem a gyerekek mentális, emocionális és szociális készségein múlik.

Minőségi közoktatáshoz való hozzáférést mindenkinek!

Magyarország oktatási rendszere kiemelkedően szelektív, tehát a jobb intézmények már egész korán elkezdik kiválogatni a legjobb tanulmányi eredményeket felmutató diákokat – ami Magyarországon ma kiemelkedően szoros összefüggést mutat a családi háttérrel. Ez a leválogatási folyamat nem a középiskola-választásnál kezdődik, hanem a jogszabályban való tiltás ellenére sok általános iskolában megtartott felvételinél. A Momentumban hisszük, hogy az iskolarendszernek mindenki számára egyenlő esélyeket kell biztosítani, alkalmazkodnia kell a különböző tanulási igényekhez. Ez azonban csak egy méltányos és hatékony oktatási rendszerben lehetséges, ami a lehető legkésőbb szelektál, és ahol a családi háttér, vagy a lakóhely nem predesztinálja a diákok sorsát.

- Szelekciós pont kitolása
- Középiskolai esti képzési formák támogatása
- Pénzügyi ösztönzők alkalmazásával az integrált oktatás erősítése

- Pedagógiai akciók indítása
- Helyi kezdeményezések felkarolása
- 18 éves korig vagy középfokú végzettségig tartó tankötelezettség

Szelekció visszaszorítása

Azon országokban, ahol a diákokat később szelektálják képességeik szerint, azok eredményei között kisebb a szórás – vagyis a késői szelekcióval csökkenthető az egyenlőtlenség. Ezért a Momentum az iskolatípus választását minél későbbre tolja, az alsó tagozatban pedig teljesen visszaszorítja a specializációk indítását. Az általános iskolai tagozatok indítását felső tagozattól elérhető specializációval kell helyettesíteni, az általános iskolai felvételik tilalmát pedig be is kell tartatni. A mostani, erősen szelektáló 8 osztályos gimnáziumi képzések kivételét is szorgalmazzuk. Az egységesen jó minőségű alapfokú oktatás az esélyegyenlőség irányába mozdítja el a rendszert. Az egyéni igényekre való odafigyelés erősítése biztosítja, hogy mindenki számára azonos minőségű oktatás legyen elérhető.

Rugalmas képzések indítása

A hátrányos helyzetű diákokra vagy éppenséggel a fiatal szülőkre való tekintettel támogatjuk az esti képzési formákat már a középiskolai szinten is - hogy senki ne kerülhessen olyan helyzetbe önhibáján kívül, hogy le kelljen mondania az iskoláról.

Kapjanak több pénzt az integráló önkormányzati társulások!

A Momentumban a pozitív ösztönzők hatékonyságában hiszünk. A szegregáció visszaszorításában és a méltányos közoktatáshoz való hozzáférés kialakításában úgy érhetünk el előrelépést, ha ebben minden felet érdekeltté teszünk. Éppen ezért szorgalmazzuk - egyéb intézkedések mellett - a szegregációellenes finanszírozási ösztönzők bevezetését a fenntartók motiválására, hogy segítsenek a szegregáció visszaszorításában. Magasabb juttatásokat biztosítunk a helyi fenntartóknak, ha támogatják az inkluzív oktatást. Ez alatt értjük a hátrányos és nem hátrányos helyzetű tanulók együttes oktatását, a telepi iskolák visszaszorítását vagy plusz pedagógusok megfinanszírozását a hátrányos helyzetű diákokat oktató intézményekben.

HELYI PÉLDA

Inkluzív oktatás

A Gyermek Ház Magyarországon egyik első inkluzív iskolája. A 20-24 fős osztályokban együtt tanulnak tipikusan fejlődő és különböző eltérő fejlődéssel élő gyerekek. A tanulók változatos módszereken, többek között projekteken és csoportos munkákon keresztül, tapasztalati úton sajátítják el a tudást. Az intézményben rendszeresen megjelenik a kéttanáros-modell is, amikor egyszerre két pedagógus foglalkozik a tanulókkal, ezzel is segítve a differenciált oktatást.

Közösségépítés a kulcs - Helyi kezdeményezések felkarolása

Ami az ország egyik felében működik, az nem biztos, hogy a másikon is. Az állam nem mindig tudja megmondani, hogy adott környezetben mi lesz a megoldás, minden közösségnek sajátos helyzete, problémái vannak. Éppen ezért a helyi fenntartóknak nyújtott többletforrás mellett célzottan támogatunk és felkarolunk olyan

iskolai kezdeményezéseket is, melyek helyben képesek hatékonyan megvalósítani az inkluzív nevelést. Legyen szó akár egy innovatív igazgató és tantestület által működtetett sikeres iskolai modellről, vagy a különböző háttérű iskolák összefogásáról és közös projektjeinek létrejöttéről.

Együttműködés a civil szervezetekkel és helyi programokkal

Sok helyen láthattunk már példát kiváló kezdeményezésekre, amelyek hatékonyan tudtak kezelni helyi szintű problémákat. Ezért úgy véljük, a civil szervezetek bevonásával és munkájuk támogatásával azok a szervezetek is segíthetnek a nehézségek kezelésében, akik tisztában vannak a helyi igényekkel, rálátásuk van a problémák gyökerére, hatékonyabban tudják megszervezni a közösség munkáját. A civil szervezetek nemcsak a problémák kezelésében, de azok feltárásában is tudnak segíteni. A Momentum Magyarországon bárki része lehet a megoldásnak, mert szükség van a párbeszédre.

HAZAHOZOTT TUDÁS

Hiánypótló programok és mentorálás - A civilek szerepe

Az amerikai Harlem Children's ZONE egy olyan komplex, hátrányos helyzetű gyerekeket támogató program, amely a szülők képzésével (kisgyermek fejlődése, szükségletei) kezdődik, és egészen a felsőoktatásig végigkíséri a diákok életét. A gyerekeknek olyan programokat kínálnak, mint az óvodai felkészítő, az általános iskolákban önkéntesmentor-rendszer (akik a tanórákon tanársegédként működnek, az iskola után délutáni foglalkozásokat tartanak), a középiskolában projekt alapú művészeti nevelés, valamint felkészítők a felsőoktatásra, ahova bekerülve pedig ösztöndíjat és további mentorálást kaphatnak. A Harlem Children's ZONE-nal azonos alapelveken nyugszik az Ózdon működő Van Helyed! Alapítvány, amely az iskolai oktatás, a családok gondozása és a művészeti nevelés területeken segíti a hátrányos helyzetű családokat.

Motivált tanárokat a hátrányos helyzetű térségekbe!

Minden gyermek, így a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, a tehetséges vagy bármilyen más speciális igényrel rendelkező gyerek oktatására, nevelésére is fel kell készíteni a pedagógusokat. Hosszú távon erre a pedagógusképzés megreformálása ad választ: célunk a pályakezdő pedagógusok felkészítése, szociális érzékenyítése több és változatosabb gyakorlaton keresztül. A már pályán lévő pedagógusok szemléletformálását célzott továbbképzésekkel, változatos pedagógiai akciókkal kívánjuk elérni, akár fizetett külföldi tanítással, vagy a belföldi tapasztalatcsere bátorításával és finanszírozásával. Elengedhetetlen, hogy a pedagógusok újabb tanulásszervezési-irányítási technikákat, különböző módszereket sajátítsanak el ahhoz, hogy valóban megvalósulhasson az inklúzió, ahol nem a gyermek nehézségei állnak a középpontban, hanem az egyéni szükségletek. A pedagógusok számára biztosítani kell a szupervízió lehetőségét, akár egy felkészült belső vagy külső szakember formájában. A pedagógusok mellett pedig be kell vonni ebbe a folyamatba pedagógiai asszisztenseket is, hiszen nélkülük nem beszélhetünk differenciált oktatásról-nevelésről. Úgy gondoljuk, hogy a nagyobb kihívást jelentő feladatok vállalásához a pedagógusokat ezen kívül is ösztönöznünk kell. A Momentum fizetett gyakorlótanári állásokat létesítene a hátrányos helyzetű

társégekben, illetve a már tapasztalt pedagógusoknak modellprogramok keretében béremelést biztosítana, ha ideiglenesen állást vállalnának ezekben az intézményekben.

A tankötelezettséget 18 éves korhoz, vagy befejezett középfokú tanulmányokhoz kötjük!

A tankötelezettségi kor lecsökkentése szintén a hátrányos helyzetűeket érinti leginkább. A lemorzsolódás csökkentésével, az oktatásban való részvétel növelésével a hátrányos helyzetűek később a munkaerőpiacon is sikeresebben helyezkedhetnek el. A tankötelezettséget 18 éves korhoz kötjük, illetve ha valaki 18 éves kora előtt befejezi a középfokú tanulmányait, onnantól nem köteles iskolába járnia.

Biztonságot és segítséget minden gyerekeknek!

Cél, hogy az iskola integráns része legyen annak a rendszernek, melynek célja a gyermekek jólétének biztosítása, a szociális vagy tanulási nehézségek miatti veszélyeztetettségének felismerése és a segítségnyújtás. Fontos, hogy minden gyerek az igényeinek megfelelő támogatásban részesülhessen, függetlenül attól, hogy tanulási nehézséggel küzd-e vagy sem.

- Iskolai bántalmazás megelőzése - hangsúly a prevención
- Eltérő fejlődésű gyerekeknek alapjogon járó fejlesztés biztosítása
- A diagnosztikus rendszer és diagnosztikus kategóriák újragondolása
- A fejlesztésbe bekapcsolódó szakemberek számának és presztízsének növelése, szoros együttműködés megteremtése a pedagógusokkal
- Pedagógiai szakszolgálatok működési hatékonyságának növelése
- A szülők partnerként kezelése a gyermek fejlődésének érdekében

Bántalmazást megelőző intézményi programokhoz kapcsolódó információs hálózat kiépítése

Az iskolák kapacitásainak és információellátottságának növelésére van szükség az iskolai bántalmazással kapcsolatos esetek megelőzése érdekében. Ezért a bántalmazással kapcsolatos preventív programok információs rendszerének kiépítése égető feladat. Ezen kívül intézményenként az iskolavezetés mellé egy prevenció programok feltérképezéséért, implementáció tervezéséért és kézbentartásáért felelős iskolai szociális munkás kinevezését szorgalmazzuk.

HELYI PÉLDA

Mediációval az iskolán belüli konfliktusok ellen

A mediáció olyan, iskolában is alkalmazható békéltető módszer, ami nem ismer sem győztest és vesztest, sem büntetést. Ezek helyett olyan jövőbemutató megoldást keres, amiben minden sértett fél meg tud egyezni. A hazai pedagógusok már

elkezdtek elsajátítani a mediáció módszertanát, de érdemes támogatni, hogy a diákok is megismerjék és alkalmazzák azt, a kortárs mediáció keretében.

A pedagógiai szakszolgálatok működésének átszervezése a lehető legnagyobb hatékonyságnövelés érdekében

A járási pedagógiai szakszolgálatok szakértői bizottságainak legyen döntési joga abban, hogy a gyermek ellátását mely szakfeladat keretén belül kezdi meg. A szakszolgálatokban a minőségi és gördülékeny munkavégzés érdekében feladatellátásonként és/vagy más szakmai szempontok alapján legyen koordinátora az ott dolgozóknak, ezzel is biztosítva az információáramlást és a szakmai szupervízió lehetőségét. A pedagógiai szakszolgálati intézmények mérete és a szakemberek létszáma arányos legyen az adott járás gyermeklétszámával és ezen belül a hátrányos helyzetűek, fogyatékossgal élő gyermekek és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel élő gyermekek arányával. Továbbá a pedagógiai szakszolgálatokat fizikailag is alkalmassá kell tenni a speciális feladatok ellátására akadálymentesítéssel és a szükséges eszközök biztosításával.

A pszichiáterek, pszichológusok, pszichoterapeuták és gyógypedagógusok presztízsének növelése

Ehhez egyrészt béremelés szükséges, másrészt a tanulmányi szerződés megkötése mellett támogassa az intézmény anyagilag és időkezdvezmény formájában a szakembereket szakképesítésük és más továbbképzéseik megszerzésében.

A szűrőrendszer és a diagnosztikai rendszer újragondolása

Ahhoz, hogy a gyermek megkapja a szükséges ellátást, egy hatékony jelzőrendszernek kell működnie. Mind a háziorvosoknak, mind a védőnőknek, bölcsődei gondozóknak és óvodapedagógusoknak ismernie kell szűrőeljáráásokat, melyekkel minél korábbi életszakaszban, könnyen és megbízhatóan észreveszik azt, ha egy gyermeknek eltérő szükséglete van. A szakmának újra kell gondolnia a diagnosztikus rendszert és egyes diagnosztikus kategóriákat. A diagnosztikát végző intézményekben növelni kell az orvosok, pszichológusok és pedagógusok számát, hogy megszűnjenek a hosszú várólisták, s a szakemberek minőségi munkát végezhesse, hangsúlyt fektetve a differenciált diagnosztikára. A pedagógiai szakszolgálatokban és szakértői bizottságokban dolgozó szakemberek adminisztrációját könnyebbé és hatékonyabbá kell tenni úgy, hogy az könnyítse meg a gyakorlati munkát.

Biztosítani kell a megfelelő ellátást a sajátos nevelési igényű gyermekek és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel élő gyermekek számára

Egy eltérő fejlődésű gyereknek alapjogon járjon a fejlesztés. Mind a bölcsődék, óvodák, mind pedig az iskolák dönthessenek arról, hogy mielőtt a gyermek a pedagógiai szakszolgálatához vagy a szakértői bizottsághoz kerül, az intézmény elkezd-e a fejlesztést, ha azt a szülő/gyám vagy a gyermekkel foglalkozó nevelő, pedagógus indokoltnak tartja. Ne kelljen hónapokat, vagy akár félévet-évet várni arra - a szakértői bizottságok és pedagógiai szakszolgálatok jelenlegi túlterheltsége, illetve a bonyolult adminisztráció miatt -, hogy a gyermek megkapja a neki járó terápiát. Ehhez elengedhetetlen, hogy a nevelést-oktatást végző intézmények

megfelelő számú (különböző szakirányokon végzett) gyógypedagógust, fejlesztőpedagógust és pszichológust alkalmazzanak. Fontos, hogy ezek a pedagógusok és pszichológusok szoros együttműködésben legyenek a gyermekkel foglalkozó más pedagógusokkal, nevelőkkel. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményeket is segítjük, hogy hatékonyan végezzék feladataikat. Többek között a szegregáltan nevelkedő, tanuló sajátos nevelési igénnyel élő gyerekek színvonalas és egyénre szabott ellátását, vagy a korai fejlesztést, a nevelési tanácsadást, az utazó tanári ellátást, a logopédiai ellátást, a pszichológiai tanácsadást, vagy a gyógytestnevelést.

Az inkluzív rendszer része a szülő is, akit szintén partnernek kell tekinteni a gyermek fejlődése érdekében.

Fontos, hogy a szülő rendszeres visszajelzést kapjon a gyermeke fejlődéséről, s részese legyen a fejlesztési célok kialakításának. Továbbá a szülők számára biztosítani kell a szakmailag hiteles tájékoztató anyagokat, mind a gyermekük eltérő fejlődésével kapcsolatban, mind a jogaikkal kapcsolatban. Ezen kívül ösztönözni kell az intézményeket arra, hogy indítsanak szülőcsoportokat, ahol a szülők tapasztalatokat cserélhetnek egymással és a gyermekükkel foglalkozó szakemberekkel is.

HAZAHOZOTT TUDÁS

Szülők bevonása

Az intuíción túl egyre több kutatás is igazolja, hogy a szülők bevonódása az iskolai életbe, a szülők és a pedagógusok közti jó minőségű kommunikáció pozitív hatással van a diákok iskolai motiváltságára és közérzetére, itthon azonban szinte alig van olyan iskola, ahol működnek olyan támogató formák, mint a szülő-tréning, vagy a szülőklub. Az amerikai Families in School program feladatának tekinti, hogy a szülőket aktív részesei legyenek a gyerekük oktatásának. Különböző tananyagokkal látják el a szülőket, gyerekpszichológiáitól kezdve az adott tantárgyak ismeretanyagáig, emellett pedig osztályfőnököknek tartanak továbbképzéseket, hogy könnyebben tudjanak kommunikálni a szülőkkel.

Tágra nyitjuk az egyetemek kapuit!

A diploma megszerzésének, a felsőoktatásban való részvételnek nem pusztán az egyéni hozadéka hatalmas, hanem az egész társadalom számára hasznos. Magyarországon is szükség van magasan képzett és művelt szakemberekre, innovátorokra, épp ezért hisszük, hogy az egyetemek kapuit szélesre kell tárni, ösztönözni kell a széles körű részvételt és megkönnyíteni különösképpen a hátrányos helyzetű tanulók bejutását. Célunk az inkluzív felsőoktatási rendszer kialakítása, ahol a diploma megszerzése minden ezt megcélzó egyén számára reális lehetőség. A felsőoktatásba való belépési korlátok alacsonyan tartása és egy erős szociális alapú ösztöndíjrendszer a közoktatás rendbetételével együtt alkalmas lehet arra, hogy a hátrányos helyzetűeknek is megadjuk az esélyt a továbbtanulásra.

- A kettős ponthatár eltörlése, az egyetemi belépési korlátok alacsonyan tartása
- Az ösztöndíjak országos rendszerének kiépítése, valamint a tanulmányi és szociális ösztöndíjak radikális emelése
- A kollégiumi férőhelyek számának bővítése és színvonaluk növelése
- Igazságos diákhitel kidolgozása, jövedelemarányos visszafizetési rendszerrel
  - **Belépési korlátok alacsonyan tartása**
    - A jelenlegi közoktatás színvonala mellett elfogadhatatlannak tartjuk a kormányzat azon felvetését, hogy a felvételit nyelvvizsgálóhoz kössük, vagy emelt szintű érettségijhez. A nyitott felsőoktatás kialakításához elengedhetetlen ezeknek a korlátoknak a visszaszorítása. Emellett eltörölnénk a kettős ponthatárt is, ami szintén egyoldalúan a középosztályt erősíti.
  - **Az ösztöndíjak országos rendszerének kiépítése**
    - A mostani rendszerben sajnos előfordulhat, hogy valaki szociális státusza alapján az egyik egyetemen nem, míg egy másikon részesülne szociális ösztöndíjban. Ennek elkerülése végett ki kell alakítanunk egy objektív rendszert arra, hogy ki, milyen helyzetben, mennyi támogatásra jogosult, így elkerülve ezeket az igazságtalan helyzeteket. Persze nem gondoljuk, hogy minden településen ugyanannyi lenne a megélhetés költsége, ám azt igen, hogy az ilyen szempontok objektív módon beépíthetők a rendszerbe. Ahhoz, hogy minden rászoruló megkapja a státusza alapján neki járó támogatást, a szociális ösztöndíjak kifizetésére kialakítanánk egy központi intézményt. Ezáltal nem a hallgatói normatívából, hanem a központ által finanszírozottan járna az ösztöndíj.
  - **A tanulmányi és a szociális ösztöndíjak radikális emelése**
    - Jelenleg a felsőoktatási ösztöndíjak méltatlanul alacsony összegűek, a tanulmányi ösztöndíj minimum értéke 5 950 Ft, a szociális ösztöndíj esetében pedig 11 900 Ft. Ezek a tételek teljesítményre nem motiválnak, megélhetésben nem jelentenek érdemi segítséget. 10 éve teljesen változatlan az állam által erre a célra biztosított pénzügyi keret, miközben a megélhetési költségek gyors ütemben emelkedtek. A Momentum Mozgalom elfogadhatatlannak tartja ezt a helyzetet, hiszen akkor lehet sikeres a magyar felsőoktatás, hogyha a hallgatók a tanulmányaikra tudnak koncentrálni, és nem kényszerülnek az előadásaik látogatása helyett diákmunkát végezni. Ennek érdekében radikálisan megemeljük az ösztöndíjakra fordítható költségvetési forrást, és a hallgatók által elérhető ösztöndíjak minimum értékét.
  - **Kollégiumi ellátás bővítése és színvonalának emelése**
    - Jelenlegi 55 ezer kollégiumi férőhely van a magyar felsőoktatásban, azonban ezek 85%-a nem felel meg a hatályos jogszabályi minimumfeltételeknek. Ebben a helyzetben elérkezettnek látjuk az időt egy átfogó kollégiumfejlesztési program elindítására, hogy orvosoljuk a jelenlegi férőhelyhiányt és a minőségi problémákat. Számunkra fontos, hogy senkinek ne okozzon megoldhatatlan problémát a tanulmányok alatti lakhatás kérdése. Jelentős fejlesztési forrást kell biztosítani új kollégiumok építésére, valamint a meglévők bővítésére és komfortfokozatának emelésére. Az állami forrásbevonás mellett ösztönözni kell a magánszféra kollégiumfejlesztési befektetéseit is.
  - **Igazságos diákhitel-rendszer**
    - Jelenleg Magyarországon a tandíjcélú hitelfelvétel nem igazán népszerű. Az elérhető konstrukciók pedig elidegenítik azokat, akik nem tudnak kockázatot vállalni, és esetleg jelenleg is szerényebb jövedelmi helyzetben vannak. A

kormány a Diákhitel2 teljes kamattámogatásával próbálja népszerűbbé tenni a formát, de ez nem hatékony megoldás, hiszen nem védi meg a hallgatókat a későbbi tartós munkanélküliség, vagy alacsony jövedelem okozta veszélyektől, míg a költségvetésre óriási terheket ró. A problémák kezelése érdekében jövedelemarányos visszafizetési rendszert dolgozunk ki, melyben csak bizonyos munkakereset felett kell majd megkezdeni a törlesztést, minden esetben a jövedelem egy kötött százalékában.